

Upravništvo: Ljubljana, Pucnijska ulica 5.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24

Inspektorat: Ljubljana, Pucnijska ulica 5 - Telefon št. 31-22 do 31-26

Podružnica: Novo mesto: Ljubljanska cesta 42

Računa: za Ljubljansko pokrajino po pošto-
čkovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje
Italije Servizio Conti, Cort. Post. No 11-3118

JUTRO

Izjava vsak dan razen ponedeljka
Naročnina znaša mesečno Lir 18.-,
za izposojnino vključno s Ponedeljskim Jo-
zefom Lir 36.50.

Uredništvo:
Ljubljana, Pucnijska ulica št. 5, telefon
št. 31-22, 31-23, 31-24.

Rokopisi se ne vračajo.

Anhaltend schwere Kämpfe im Raum von Kiew

Sowjetvorstöße nordöstlich Kertsch gescheitert — Aussergewöhnlich hohe sowjetische Verluste im Mittelabschnitt — Deutsche Kampfgruppen landeten auf der Insel Leros — Insgesamt 23 Transporter mit 150.000 BRT. bei dem Angriff auf das Mittelmeer-Geleitz versenkt oder schwer beschädigt

Aus dem Führerhauptquartier, 13. Nov. DNB. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

Auf der Krim scheiterten nordöstlich Kertsch erneute von Panzern unterstützte Vorstöße der Sowjets. Auf der Landenge von Perokop wurden zwei gegen unsere Stellungen vorgehende feindliche Bataillone und in der Bucht westlich der Stadt Landungsbootansammlungen der Sowjets durch Artilleriefeuer zersprengt.

Leichte deutsche Seestreitkräfte verhinderten auch gestern die Zuführung von Nachschub und Verstärkungen in den feindlichen Landekopf südlich Kertsch und vernichteten dabei vier mit Betriebsstoff und Munition beladene sowjetische Fahrzeuge. Marineküstenbatterien beschossen Verladungsrichtungen und Schiffsziele an der Tama-Halbinsel. Sie erzielten dabei Treffer in Materialstapeln und zwischen kleinen Transportschiffen, von denen eines explodierte.

An der Dnjepr-Front kam es vor allem nördlich Kriwoj Rog, bei Kremenchug und nordwestlich Tscherkassy zu lebhaften örtlichen Kämpfen.

Im Kampfraum von Kiew stießen nach der blutigen Abwehr schwerer feindlicher Angriffe südlich und südwestlich der Stadt eigene Verbände zu Gegenangriffen vor und eroberten einen wichtigen Geländeschnitt zurück. In der Tiefe des Einbruches raumes halten schwere Kämpfe zwischen den auf Stalinitz verstandenen überlegenen feindlichen Kräften und deutschen Kampfgruppen an. Auch nordwestlich Kiew wird heftig gekämpft.

Im Mittelabschnitt wiederholten die Sowjets nordwestlich Tschernigow ihre starken, von Schlachtfliegern unterstützten Panzerangriffe und führten neue Vorstöße gegen unsere Front nördlich Gomel und nordwestlich Smolensk. Alle Durchbruchversuche wurden in harten Abwehrkämpfen unter aussergewöhnlich hohen Verlusten des Feindes verhindert und dabei in dem bereits am 11. und 12. No-

vember genannten Korpsabschnitt erneut 55 Sowjetpanzer vernichtet.

Bei Newel versuchte der Feind gestern wiederum vergeblich, seinen Einbruchraum zu erweitern. Durch eigene Gegenangriffe wurden einige in dem unübersichtlichen Gelände vorgestossene feindliche Abteilungen wieder zurückgeworfen.

In Südalitalien setzte der Feind seine verlustreichen Angriffe gegen den Bergriegel zwischen Mignano und Venafort fort. Es kam zu schweren Kämpfen, in deren Verlauf der Gegner einige Höhen beiderseits der Senke von Mignano in Besitz nehmen konnte. Durch Gegenangriffe unserer Truppen wurden sie wieder erstickt und der Feind in seine Ausgangsstellungen zurückgeworfen.

Bei fortgesetzten Angriffen gegen feindliche leichte Seestreitkräfte im ostwärtigen Mittelmeer erzielte die Luftwaffe Treffer auf insgesamt fünf Einheiten, die schwer beschädigt wurden. Nachdem durch diese Erfolge und durch laufende Luftangriffe auf Stützpunkte der Insel Leros die Voraussetzungen für ein Unternehmen gegen Leros geschaffen waren, landeten in den frühen Morgenstunden des 12. November im Zusammenwirken mit Kampf- und Transportverbänden der Kriegsmarine und Luftwaffe mehrere Kampfgruppen, darunter auch Fallschirmjäger, auf der Insel. Die Kämpfe mit der britischen und bodlogistischen Inselbesatzung sind noch im Gange.

Nach Meldung deutscher Fernaufklärer erhielten bei dem im gestrigen Wehrmachtbericht gemeldeten Angriff unserer Luftwaffe gegen ein feindliches Geleitz an der nordafrikanischen Küste elf weitere Frachter, Bomben- oder Torpedotreffer. Insgesamt wurden somit 23 Transporter mit etwa 150.000 BRT versenkt oder so schwer beschädigt, dass sie ihre Fahrt nicht fortsetzen konnten.

Durch Störangriffe einiger feindlicher Flugzeuge im westlichen Reichsgebiet entstanden in der vergangene Nacht nur unerhebliche Schäden.

Neprestani težki boji na prostoru pri Kijevu

Izjalovljeni sovjetski sunki severnovzhodno od Kerča — Izredno velike sovjetske izgube v srednjem odseku — Nemške čete so se izkrcale na Lerosu — Pri napadu na ladijsko spremljavo v Sredozemlju je bilo potopljenih ali poškodovanih 23 prevoznih ladij s skupno 150.000 ton.

Führerjev glavni stan, 13. nov. DNB. Vrhovno poveljništvo oboroženih sil objavlja:

Na Krimu so se severnovzhodno od Kerča izjalovili ponovni z oklopniki podprti sovjetski sunki. Na Perekopski ožini sta bila razbita dva sovražnikova bataljona, v zalivu zapadno od mesta pa zbirališče sovjetskih izkrcavalnih čolnov.

Nemške lahke pomorske enote so tudi včeraj preprečile dovoz dopolnitev in ojačanj na sovražnikovo mostišče južno od Kerča ter so pri tem unišile štiri s pogonskimi sredstvi in strelivom natovorne sovjetske ladje. Mornariške obalne baterije so obstreljevale razkladalne priprave ter ladijske cilje na Tamanskem polotoku. Pri tem so dosegle zadetke v skladiščih materiala in med manjšimi prevoznimi ladjami, katerih ena je eksplodirala.

Na Dnjepru je sovjetska vojska pri predvsem severno od Krivega Roga, pri Kremenchugu in severozapadno od Čerkasov do živahnih krajevnih bojev.

Na bojišču pri Kijevu so prešli po krvavi obrambi težkih sovražnih napadov južno in južozapadno od mesta lastni oddelki v protinapadu ter so ponovno osvojili važen odsek ozemlja. V globini vdorovnega področja se nadaljujejo težki boji med nadmočnimi sovražnikovimi silami, ki prodirajo proti Žitomiru, in med nemškimi četami. Tudi severozapadno od Kijeva se bijejo sriditi boji.

V srednjem odseku so ponovile sovjetske čete severozapadno od Černigova svoje močne napade oklopnikov, podprte z bojnimi letali in so izvedli nove sunke proti naši fronti severno od Gomela in severozapadno od Smolenska. Vsi poizkusi prodorov so bili preprečeni v težkih obrambnih bojih. Sovražnik je imel izredno velike izgube ter je v odseku armadnega zbora, ki je bil omejen že 11. in 12. novembra izgubil znova 55 oklopnikov.

Pri Nevlu je sovražnik včeraj znova zmanj poskušal razširiti svoje vdorno področje. Z lastnimi protinapadi so bili zopet vrženi nazaj nekateri sovražnikovi oddelki, ki so napredovali na nepreglednem ozemlju.

V južni Italiji je sovražnik nadaljeval svoje izgubne napade proti gorskemu zapadu med Mignano in Venafort. Prišlo je do težkih bojev, med katerimi je uspešno sovražniku zasesti nekaj višin na obeh straneh mignanskega sedla, naše čete pa so jih s protinapadi znova osvojile in vrzle sovražnika nazaj na njegova izhodišča.

Pri stalnih napadih proti sovražnim lahkim pomorskim enotam na vzhodnem Sredozemskem morju je zadela letalsko skupno pet enot, ki so bile težko poškodovane. Ko so bile s temi uspehi in s tekočimi letalskimi napadi na oporišča na otoku Lerosu ustvarjeni pogoji za napad na otok, se je v zgodnjih jutranjih urah 12. novembra na njem izkrcalo v sodelovanju z bojnimi in prevoznimi oddelki vojske mornarice in letalstva več bojnih enot, med njimi tudi padalci. Boji z britansko in bodogilevsko otoško posadko se nadaljujejo.

Po poročilih nemških izvidniških letal za dolge plete je bilo pri napadu našega letalstva, javljenem v včerajšnjem vojnem poročilu, na sovražno ladijsko spremljavo ob severni afriški obali zadetih z bombami ali torpedi 11 nadaljnjih tovornih ladij. Skupno je bilo torej potopljenih ali tako težko poškodovanih, da ne bodo mogle več nadaljevati svoje vožnje, 23 prevoznih ladij z nekako 150.000 tonami.

Vsed motilnih napadov nekaterih sovražnih letal nad zapadnim državnim področjem je bila v pretekli noči povzročena le neznatna škoda.

Napad na ladijsko spremljavo v Sredozemlju

Berlin, 13. nov. DNB. Vojno poročilo z dne 12. novembra je omenilo napad nemških bojnih in torpednih letal na sovražno spremljavo na Sredozemskem morju, ko sta bila potopljena dva rušilca ter 4 tovorne ladje z 29.000 tonami. Ta napad je bil 11. novembra med 18.15 in 19. v višini rta Ivi vzhodno od Orana. Spremljavala je vozila v vzhodni smeri z brzino 8 morskih mil. Tovorne ladje, ki so odpravile 6000 do 11.000 ton, so bile natovorne s težkim vojnim materialom in oskrbo, kar je bilo videti iz tega, ker so vozile zelo globoko. Nemška letala so napadla navzile močni obrambi v nizkem poletu, da bi bombe in torpedi čim uspešneje zadeli cilj.

Nov letalski napad na neapeljsko luko

Berlin, 13. nov. DNB. Močni oddelki nemških bojnih letal so izvedli v noči na 10. november nov hud napad na neapeljsko luko, ki je najvažnejše oskrbovalno oporišče anglo-ameriških armad na obali spodnje Italije. V zaščito svojih ladij, zasidranih v neapeljski luki in prištanšču, je sovražnik občno ojačal svojo obrambo. V gostih, zaporedoma si sledečih valovih pa so naši bojni oddelki predrl zaporni pas baterij sovražnikovega protiletalskega topništva in zarometov, ter zadeli s številnimi težkimi rušilnimi bombami prevozne ladje in pristaniške naprave. Dragocene oskrbovalne potrebščine so bile uničene, ena tovorna parnik pa je bil z zadetkom v polno potopljen, štiri srednje velike oskrbovalne ladje so bile težko poškodovane.

Napad naših oddelkov težkih bojnih letal v noči na 6. november proti sovražnikovi oskrbovalni plovbi na področju neapeljskega pristanišča je pridelal po sedaj znanih vesteh izvidnikov in slikah težke izgube Angležem in Američanom. Pri tem napadu je bil potopljen en tovorni parnik s 3000 bрт., 5 trgovskih ladij s skupno okoli 27.000 bрт. pa je bilo tako težko zade-

lih, da zelo verjetno lahko računamo z njihovim uničenjem. Štiri oskrbovalne ladje z okoli 20.000 bрт. so bile z bombnimi zadetki in z zadetki iz bližine prav tako težko poškodovane. S tem nemškim letalskim napadom je bilo popolnoma uničenih ali vsaj za mnogo mesecev izločenih iz prometa okoli 50.000 bрт. ladjevja. Istočasno so bile zadete z bombami v neapeljski vojni luki štiri angleške podmornice, od katerih sta pričeli dve goret.

V Sredozemlju potopljen ameriški rušilec

Stockholm, 13. nov. DNB. Kakor poroča Reuter, je ameriško mornariško ministrstvo v petek zvečer objavilo, da je sovražnik potopil 6. novembra na Sredozemskem morju rušilec »Beatty«.

Nov uspešen letalski napad na Leros

Berlin, 13. nov. DNB. Vojaske naprave sovražnika na otoku Lerosu so bile tudi 11. novembra predmet napada nemških letalskih sil. Številne bombe so padle na tovrstne postojanke in skladišča streliva, kjer so nastali požari in eksplozije. Na polotoku Dodekaneza in na vzhodnem Sredozemskem morju so nemška bojna letala zadela štiri sovražne vojske ladje, izmed katerih je ena obitala na morju v plamenih. Tudi ostale ladje so dobile težke poškodbe.

Na južnem italijanskem bojišču so napadla nemška brza bojna letala 11. novembra zbirališča sovražnih tovornih avtomobilov in postojanke topništva pri Venafortu ter dosegla več zadetkov v polno. Nad bojiščem in obalo vzhodnega Jadrana je uničila nemška obramba 5 sovražnih letal. Pri napadu sovražnih lovskih bombnikov na nemške postojanke 10. novembra sta trčili skupaj dve sovražni letali ter strmoglavili v plamenih.

Angleški general ujet

Berlin, 13. nov. DNB. V bitki pri Palist v bližini jadranske obale je 8. novembra padel v nemško ujetništvo angleški general Staverly, potelnik topniške brigade, skupno s svojim odnancem in častnikom.

Komunistična „čistka“ v Alžiru

Algeria, 13. nov. DNB. Pred dnevi je bil ustanovljen v Alžiru sposvetovalni zbor, ki naj prevzame vlogo parlamenta. V ta parlament so bili odposlani tudi komunistični zastopniki. Na seji 10. novembra so nastali nepopolni prizori, ki so spominjali na najhujše dneve parlamentarizma ljudske fronte v Franciji. Komunistična poslanca Donte in Mercier sta zahtevala v burnih debatah glave prejšnjega notranjega ministra Pucheu, ki je sedaj v policijskih zaporih vzhodnomaršškega mesta Meknes, nadalje nedavno aretirane generala Bergereta, ožjega prijatelja in sodelavca Girauda, ter prejšnjega veleposlanika Peyroutona, ki je moral na zahtevo De Gaulle prdati ostavko kot generalni guverner Alžirja. Nato so nastali dramatični spopadi, ker sta oba komunistična zahtevala krvavejšo čiščenje ter naložile kritizirala sedanje delovanje preiskovalne komisije.

Za predsednika zbora je bil izvoljen socialist Feliks Godin, za podpredsednika pa komunist Mercier in žid Bosman.

Bengaliji grozi še večja lakota

Stockholm, 13. nov. DNB. »Neas Chronicle« poroča iz Kalkute: Če ne bodo podzvzeti takojšnji ukrepi za kontrolo žetve riža, bo v Bengaliji prihodnje leto še večja lakota kakor letos.

Tretja letalska bitka pri Bougainvillu

Nadaljnja sovražna križarka potopljena, 1 bojna ladja, 2 nosilki letal, 1 velika križarka in 3 male križarke poškodovane

Tokio, 13. nov. (Vzhodnoazijska služba DNB). V tretji letalski bitki pri Bougainvillu 11. novembra so potopila japonska letala sovražno križarko ali velik rušilec. Razen tega so bili deloma težko poškodovani 1 sovražna bojna ladja, 2 veliki letalonosilci, 1 velika križarka in 3 male križarke ali rušilci. Sestreljeni sta bili 2 sovražni letali, Japonci so izgubili 30 letal.

Tokio, 13. nov. DNB. K ponovnemu velikemu uspehu japonskega letalskega orožja v tretji letalski bitki pri Bougainvillu poročajo dodatno, da se boji v vodah pri otoku Bougainvillu nadaljujejo z največjo srditostjo.

Poleg tre tretje letalske bitke so bila po poročilu japonskega glavnega stana ameriška mostišča na otoku Bougainvillu v zadnjih dneh večkrat cilj japonskih bombnih napadov. Tako je bil pri rtu Torokina sovražni prevoznik parnik zažgan in potopljen. V noči na 12. novembra so Japonci napadli otok Mono. Pri tem je bil velik vlačilec, ki je vozil skupaj z drugimi sovražnimi ladjami, zažgan. Od teh operacij se pet letal ni vrnilo. Med nočnim napadom 11. novembra na otok Manomea v skupini Ellice so prodrla japonska vodna letala sovražno protiletalsko obrambo in bombardirala z velikim uspehom vojaške naprave.

Tokio, 13. nov. (Vzhodnoazijska služba DNB). Američani so 11. novembra napadli japonsko oporišče Rabaul. Kakor poroča japonski glavni stan, je japonska obramba dosegla med napadom ameriških le-

Borba proti mednarodnemu židovstvu

Mednarodno židovstvo, ki ima najjačje postojanke v anglosaških državah in v Sovjetski Rusiji, je izzvalo in skuša izzvati sedanjo borbo narodov v to, da se dokončno polasti nadvlade nad vsemi narodi sveta, posebej še nad evropskimi. V ta namen so izzvali vojno, ki bi se po njihovih načelih morala končati predvsem z uničenjem Nemčije. Med nemškim narodom je namreč prišlo do popolne zavesti o čustvo odpora proti židom, ki ga podzvestno čuti vsak narod, le da je to čustvo ostalo izven Nemčije vedno v podzavesti množic in se je le sem pa tja očitljivo v elementarnih protizidovskih programih in sličnih pojavih. Vodenje drugih narodov se niso nikoli poglabili v proučevanje tega pojava, marveč so lahko mislino smatrali odpor proti židovstvu za nekaj primitivnega izbruh, ki ostavlja grd madež na časti naroda.

Ta plitvi nazor so narekovali voditeljem ariških narodov židje sami, kajti v njihovi posesti so bili skoro vsi listi, tvoreči javno mnenje Evrope, židje so nadalje gospodarili v vseh založbah in so po mili volji že v kati zatirali vsak poskus odpora proti židovskemu monopolu v sredstvih za ustvarjanje javnega mnenja. Takih poskusov ni bilo malo, bili pa so še vedno brez učinka, kajti židovsko gospostvo je bilo že tako trdno zasidrano, da se je zdela nadvlada židov nad svetom le še vprašanje prav kratke dobe. Enega takih poizkusov je bil pred kakim dvema desetletji tvegal znani ameriški veleindustriec Henry Ford. Izdal je v Dearbornu revijo, ki je prinašala estro, toda zelo stvarne protizidovske članke. Revija pa je izvala tako silovito gonjo vesoljnega židovstva, da se je moral Ford neslavno umakniti in slovesno prekljati svoji »zmotai. Vidi se, da je bilo židovstvo že takrat v Ameriki tako močno, da je ugnalo v kozli rog enega izmed prvih bogatašev Amerike; lahko si mislimo, kak neuspeh je bil priseljen ljudem, ki so si iz čistega domoljubja brez zaleda ozornega kapitala predurili udariti po židih.

Arijski narodi so se sprlo takih prilik potapljal v židovstvo in so bili na najlepšem potu, da se nekega dne zbude kot hlapi sivoljenskega ljudstva. Do tega bi bilo tudi nesperno prišlo, da ni v Nemčiji, kjer se je bilo židovstvo močno razbohotilo, vstal mož, ki je postal neutrudljiv glasnik in propovednik antisemitizma. Adolf Hitler je oni mož, ki je globoko, toda podzvestni odpor arijev proti židom izpremenil v zavestni rdeč do nadutega, oduševskega nosilca demoralizacije in razsula narodne skupnosti.

Adolf Hitler je bil neustrašen in neutruđen propovednik antisemitizma v onih brezupnih letih, ko je dobra meščanska družba z ogorčenim odklanjala vsako senco protizidovske miselnosti kot nesodobno in neolikano pretiravanje. Führer pa se ni ustrašil tega nasprotovanja. Budil je Nemce in jim z otipljivo razločenostjo slikal pogubno vlogo židovstva in grozne posledice njegovega delovanja. Hitlerjeve ognjevitve besede, prežete z živo vero, so naposled tudi res strlele vs nemški narod pod praporom antisemitizma.

Kolikor bolj pa se je v Nemčiji kazal ta razvoj in kolikor bolj je židovstvo izgubilo eno postojanko za drugo, toliko srditejšje, jačje in drzejše je postajalo židovstvo v drugih državah. Žid je v svojo obrambo vpregel marsikatero evropsko državo, katere prebivalci so bili v svojem bistvu takisto protizidovsko razpoloženi kakor nemški narod. Ustvarjale so se koalicije, katerih namen je bila le obramba židovstva, dasi so dotične zvezne pogodbe vsebovale čisto drugačne določbe. Žid je pri vsej tej gonji ostal lepo skrit v ozadju, zanj in za njegove koristi pa so morali v pri milijoni arijskega človeštva.

Današnji orjaški boj ima še vedno isti značaj, kajti proti Nemčiji in Evropi stoje tri države, v katerih je židovski živelj vsemogočen. Te države so Amerika, Anglija in Rusija, te tri države se bojijo za židovske koristi, dasi na ves glas govorijo o človeških pravicah, o demokraciji in o sličnih navklji: Američan, Anglež in Rus o v svojem bistvu le hlape, ki so se udajali v izvoljenemu ljudstvu.

Črni dnevi za sovražnikovo propagando

Zagreb, 12. nov. DNB. Na zborovanju v Zagrebu živeči Nemci, ki so se ga udeležili tudi hrvaški ministri predsednik, številni člani vlade in vodilni hrvaški novinarji, je govoril poslednjič še tak nemški vlada stabi vodja Sündermann o sovražnikovi propagandi vojni, ki je dosegla letos svoj vršek, bila pa je tudi praktično razkrinkana štiri leta je potajljal sovražnik pojem »1918« v središče svoje protinemške agitacije. Teza o nemškem zloumu je bila končna točka vojne recepta židovskih propagandnih kuharjev v Beli hiši in Downing streetu. Izkušena v prav tako trdi dogodkih, toda v neomajnem zadržanju se sedaj spominja Nemčija 25. letnice smatnega in usodnega dneva v novembru l. 1918.

»Nemški narod«, je izrazil stabi vodja, »dokazuje s svojim današnjim zadržanjem, da srmatuje iz l. 1918 ne pada na njega, temveč zgolj na krog slabštev, zločincev in židov, ki so tedaj padli v hrbet boreči se fronti. V takem spominu predstavljajo za nas novembrski dnevi l. 1943 zadoščenje in odločnost, za sovražnika in njegove pisme pa prav črne dneve. Ovržen je njegov najbolj vabljivi argument. Posloviti se morajo od svojih najlepših sanj, njih geslo »1918«, njih novembrska laž je razbita. Neurkrite ne neutajljive stojijo pred svetom trdnost, neomajnost in odločnost do zmag nemškega naroda«.

Končno je izjavil stabi vodja Sündermann, da to spoznanje ne bo zgorelo svojega učinka tudi pri narodih, ki so bili nahujskani v vojno proti Nemčiji in Evropi.

Zagreb, 13. nov. DNB. Na ustaskem zborovanju je govoril prosvetni minister dr. Makane o boljševiški nevarnosti. Naglasil je, da komunistični zanika vse, kar nas upravičuje s ponosom imenovati se Evropece.

Veliki izgredi v Libanonu

Degolistični oklopniki streljajo po ulicah Bejruta — Vlada palača napadena in zažgana

Bejrut, 13. nov. DNB. Degolistični oklopniki so se vozili v petek zjutraj po ulicah libanonskega glavnega mesta, ko so se zbirale množice, da bi demonstrirale proti aretaciji libanonskega predsednika in njegovih ministrov, poroča Reuter iz Bejruta. Degolisti so začeli streljati s strojnimi puškami, mi na množice in so ubili več ljudi. Množice je nekdo vrgel ročno granato na oklopniki, ki je zgorel.

V muslimanskem okraju Basti je množica zgradila barikado, proti katerim so nastopili oklopniki. Bilo je tudi precej streljanja.

Vedno več senegalskih čet in mornarjev se zbira v Bejrutu. Zene in otroci se skrivajo v mošejah. Preskrba z živilji je vedno bolj omejena.

Smirna, 13. nov. DNB. Jeruzalemski radio poroča, da so senegalski črni na povlede degolističnih oblasti ponovno streljali na množico na glavnem trgu Bejruta. Množica je napadla francoske vojaške avtomobile, jih prevrnila ter strgala številne degolistične zastave.

Solun, 13. nov. DNB. Kakor poročajo iz Bejruta, zavzemajo sriditi spopadi med libanonskim prebivalstvom in degolističnimi četami vedno resnejši obseg. Degolisti so se pred razgrajajočo množico umaknili iz manjših ulic in predmestij v glavne ulice. Število mrtvih nad desetine, številno ranjenih pa je mnogo večje, vendar ga je zelo težko približno oceniti.

Senegalske čete so poskušale v petek zvečer, sesti hišo libanonskega predsednika toda v njej so se zabarikadirali njegovi prijatelji, ki so se krepko upirali ter so morali Senegaleci opustiti napade in se umakniti. Nadaljnji spopadi so se pripletali, ko so se mohamedanci podajali opoldne v mošee k molitvam.

Težki spopadi so bili tudi v Tripolisu, kjer nobena stran, ki je last degolističnih uradnikov ali zasebnikov, ni ostala neposredovana. Poleg številnih zasebnih poslopj je porušena tudi v petek tudi v adno poslopje in ga zažgala.

Edin libanonski minister, ki ni bil aretiran, je Majid Atrash, ki se mu je posrečilo pobegniti. Mislijo, da vodi uporniško gibanje.

Solun, 13. nov. DNB. Predsednik libanonskega parlamenta Sadri Hamadi in več poslancev se brani zaustaviti poslopja parlamenta v katerem se še vedno nahajajo. Tako poroča radio iz ro.

Napovedujejo se novi strogi ukrepi

Ževeda, 13. nov. DNB. De Gaullovo »osvobodilni odbor« v Alžiru je po neki Reuterjevi vesti objavil v petek zvečer, da bo general Catroux odletel takoj v Bejrut. — Ima vsa potrebna pooblastila za ukrepe na mestu. Kakor poroča Reuter, ima Catroux pooblastilo, da izvrši najstrožje ukrepe v zaščito degolističnih interesov.

Tudi Druzi proti degolistom

Ževeda, 13. nov. DNB. Reuterjev poseben dopisnik v Kairu Craleley, je poslal v London kablagram da krožijo v Bejrutu uradno še nepotrjene vesti, da se zbiraio plemena Druzov z namenom, nastopiti proti degolistom.

Angleži soodgovorni za dogodke v Libanonu

Ževeda, 23. nov. DNB. Vernon Bartlett označuje v »News Chronicle« libanonsko krizo kot eno najbolj mučnih mednarodnih kriz, ki jih je Anglija doživela od začetka vojne. Protesti in pozivi, ki prihajajo na razna angleška oblastva v Srednjem vzhodu od vlad arabskih držav, so naravnost mučen znak, kako se je razširilo mnenje, da je za razvoj dogodkov v Libanonu odgovorna Anglija.

Bern, 13. nov. DNB. »Suisse« označuje francosko-angleško politiko v Libanonu takole:

Angleži in degolisti so pri vojnem pohodu v Siriji nastopali kot osvoboditelji in obljubljeni neodvisnost. Sirijci in Libanonci so sprejeli te obljube resno in so tudi pri volitvah delali in nastopali na osnovi teh obljub. Bilo je pričakovati, da bodo volitve dale tako zastopstvo, ki bo proglasilo neodvisnost. Zato ni mogoče imenovati spretno politiko, če degolisti sedaj nastopajo proti posledicam, za katere so sami ustvarili pogoje.

Napaka je nastala že ob koncu zadnje vojne, ko sta začeli Anglija in Francija nastopati v arabskih deželah Srednjega vzhoda kakor v kolonijah. Ta napaka je vodila k nezmožnemu položaju, kajti arabski narod se hoče združiti navzile vsem umetnim delitvam. Gibanje za neodvisnost, ki se je pojavilo v Libanonu, je za to dokaz in sicer ne zadnji.

Kakor je javnosti že znano, se je letos ustavila nova knjižna zbirka Klas (knjižarna žužek, prehod netobitnika), ki si je postavila v svoj program načelo, da ne izdajala samo izvrhna domača dela. V letošnjem programu so: Magajna: Oživilj obrazi, Dular: Krka umira in Narodopisje Slovencev v dveh delih Ta dela so delno zšla, deloma pa izdejo v prihodnjih mesecih. Založba sedaj razpisuje vsakoletno januarsko literarno nagrado za najboljši roman ali zbirko novel slovenskega pisatelja v višini 6000 lit. Poleg tega zneska dobi nagradenec še običajni honorar po dogovoru z založbo. Nagrada se bo izplačala takoj na predlog odbora. — Zbirka novel mora obsegati vsaj 16 tiskovnih pol in roman vsaj 20 pol. Velikost pole oz. romana tička se računja po Dularjevem romanu Krka umira. Rokopise je predložiti v dveh izpiskanih izvodih najkasneje do 15. januarja vsakega leta. — Poleg dela, ki ga bo ocenjevalni odbor pod vodstvom g. prof. Franca Vodnika nagradil, je pripravljena založba odkupiti tudi ostala dela po običajnem honorarju.

Goriška okolica ima svoj sloves

Gorica, novembra.

Nima svojega slovesa samo Gorica, ampak tudi njena prijazna, vabljiva okolica. Po vihiru, ki je šla mimo, kaže tudi goriška okolica povsem normalno lice. Ohranila je najtežje življenjske ter poslovne gospodarske stike s soško prestolnico. Podna goriška okolica zalaga naš trg z vsem potrebnim sočivjem, sadjem, zelenjavo ter povrtnino, goriške družine pa s tečnim, zdravim mlekom. Pametno, vzorno in smotno gospodarstvo je temelj njegovega napredka in upevanja.

Goriško podeželje ima polnih postojank. Ki so že od nekdaj ob nedolgi in prazničnih vabilih goriške meščane, izletnike ter obiskovalce divne prirode. Naš omamno predvsem St. Peter, Steverjan, Pevmo, Sempas itd. V letih po prvi svetovni vojni so bile izpeljane na vse strani lepe asfaltirane ceste, ki so se temneje navezale Gorico z njenim zalozjem. Smiselno organiziran avtomobilski promet v Vipavsko dolino, na Kras, v Soško dolino, B. da in Furlanijo je zelo pomagal razvijati in gospodarske odnose z našim sosednim mestom.

V goriških predmestjih so številni žetrti, v okolici na številne naselbine, ki se še zmerom odlikujejo po svojih delovnih, življenjskih ter prazničnih potrebah. O Solkanu pod Sv. Goro, kjer se imajo župnijo ter župnika, se pravi, da je bil to strem pomakla tedanja »vsa« Gorica, je znano, da slovi daleč naokoli po svojih mizarjih ter kvalitetnih mizarjih proiz-

vodih. Solkan je kakor St. Vid pri Ljubljani eno izmed najbolj cvetočih, najbolj znanih središč slovenske mizararske obrti. Tukaj je rodni kraj Zavrtanikov, Vug, Jugov, Poberajev, Srebrničev itd.

Posebna znamenitost Grgarja so številni »beznji«, ki požirajo vodo. Kadar največji med njimi »rines«, kakor pravijo Grgarji, tedaj je vsa vas pod vodo. Grgar je znan tudi po tem, ker se je tam prikazala deklica Uršula Ferligojevi Marija na Skalnici in ker je na tej podlagi nastala sloveča božja pot na Sv. Goro. Renče so po svojem slovesu prišle skupno z nabrežinskimi kamnoseki in drugimi delavnimi sinovi našega rodu v slovensko pesništvo (Župančič) zaradi svojih zidarjev, ki odhajajo čez polje na sezonsko delo v razne kraje, pa preživijo potem zimske mesece pri svojih družinah. Na bližnjem Gradišču, s katerega je lep razgled po Vipavski dolini, je vila, kjer je živel naš goriški »slavček« Simon Gregorčič, ko je bil še vikanar na Gradišču. Iz Sempasa pod Krnico je izhodišče za izlete v Trnovski gozd. Standerž je zaslovel po svojih strokovnjakih pitanih puranih (pičulatih). Zal nima danes tiste agrarno rurske značilnosti z vsem svojim posebnim vonjem po grudi, nima več tiste privlačne podeželske romantike, kakor v času pred prvo svetovno vojno.

Stevevanj v Brdih nudi brasen razgled v vse smeri. Od tod lahko občudujete ob posebnih dneh vrhove Triglava, Dolomitov, Karnskih in Beneških Alp. Pogled sega vse tja do starodavnega Ogleja in zgodovini-

skega Vidma. Vijolice in druge skrbno negovane cvetlice iz St. Petra so bile svojčas znane celo v Rusiji, kamor so jih prido izvažali. Mirno je vtisnilo svoj pečat solidno čevljarstvo. Tukaj je tudi znana romarska cerkev na Gradu. Ob nedavnih dogodkih je doživel zlasti Miren usodno razdeljevanje. Bližnja Vrtojba si je pridobila veljavo po svojih zgodnjih vrtnih in poljskih pridelkih, Prvačina pa po svojem ranem sadju. V tem je zmerom »prva« od tod boja krajevno ime Prvačina.

Cepovan je znano zdravno letovišče s krasnimi sprehoji. Sem so se zatekale živčno bolne osebe. Izvrstna pitna voda in hladno, zdravo ozračje sta ustvarila Cepovanu dobro ime. Iz Podgora, kjer je elektrici centrala in tkalnica lahko napravila izlet na Kalvarijo, kjer je spomenik v prvi svetovni vojni padlim vojakom. Vogerško, ki je ob badoljevskem besedolomstvu doživelo hude ure, je bilo znano po svoji romantični, pravilni legi na hribčku, od koder imaš lep razgled po Vipavski dolini, pa tudi tja proti Čavenskem pogorju. — Slovi pa še bolj po svoji prvotnosti kapljici, ki jo smatrajo za najboljšo v Vipavski dolini.

Danes nudijo številne izmed teh in drugih okoliških naselbin žalosten pogled zaradi nedavnih dogodkov. Toda novo stanje ustvarja prepričanje, da bo goriška okolica vstala znova v vsem svojem čaru in sijaju iz nekdanih dni. Vzorno marljivo ter delovno prebivalstvo to tudi povsem zasluži.

solj in sicer na ta način, da jih sprošuje, z drugo besedo se ž njimi spaja, s čimer dobe rastline sicer neizrabljeni in neobhodno potrebni kalij. Gnojenje z apnom ima poleg vseh drugih učinkov še iste lastnosti, kakor gnojenje z dragimi kalijevimi umetnimi gnojili. V zemlji se apno spoji s topljivo fosforjevo kislino, ki se nahaja od narave same v zemlji, ali pa je bila zemlji na umeten način dodana. Korenine rastlin se takšne spojine lahko nasrkajo, padavine pa je ne morejo izprati. Zemlja, ki je brez apna, fosforno kislino absorbira s pomočjo železa in gline, ki se na ta način pretvori v netopljivo in za rastlinje neuporabno spojino. Fosfor in kalij pa sta vsaki rastlini za uspevanje neobhodno potrebna.

Fizikalno delovanje apna. Ta lastnost apna prihaja od izraza posebno v težki zemlji. Apno pospešuje rahljanje zemlje, ki postane na ta način prikladnejša za

obdelovanje, pristopnejša za vodo ter pospešuje vrhu tega še pronicanje zraka, svetlobe in toplote v zemljo. Slednjič preprečuje nastajanje skorje v tleh, z eno besedo ustvarja apno na težkih zemljah naravnost idealne pogoje za uspevanje rastlin.

Kakor apno po eni strani popravlja kemični in fizikalni ustroj zemlje, tako ustvarja po drugi strani izborni podlago za razmnoževanje bakterij, ki so neobhodno potrebne za razpadanje organskih tvarin. Vsebinska apna, ki se nahaja v zemlji v drobnih množicah nudi hrano koreninam in koreninam, ki ga željno srkajo. Preiskovanje zemlje glede na vsebino apna je razmeroma enostavno. Zemljo raziskujemo s takozvanim kalkimetrom ali apnometrom in te raziskave izvršujejo v prvi vrsti kmetijske postaje. Za gnojenje uporabljamo živo ali gašeno apno, lapor ali sadro, kar nam je pač na razpolago.

Kamnita mesta Inkov

Ze več mesecev je na potovanju švedska odprava, ki raziskuje sledove stare kulture Inkov v visokogorju južnoameriških Andov. Kraljestvo Inkov je ob času španskega vdora obsegalo prostrano ozemlje na zapadnem nabrežju južne Amerike, kjer nahajamo danes države Ecuador, Peru, Bolivija in Čile. Tudi del severozapadne Argentine je bil še v območju Inkov. Švedska ekspedicijska je na svojem sedanjem potovanju odkrila v višini 4000 metrov doslej neznane zgradbe. Dohod k tem zgradbam je po posebnih kamnitih stopnicah, ki so vsekane v živo skalo.

Na višinah Andov so Inki v obsevu velikih goščav zidali svoja mesta, katerih ostanki še danes pričajo o izredno visoki stopnji njihove tekdne kulture. Izkopavanja kažejo, da so hiše starih Inkov že bile opremljene z vodovodi in kopalnici. Posebno zanimiv je tloris zgradb. Pri zidavi so uporabljali Inki kamnitne kvadrate, kajti apno je bilo tedaj še neznan. Kamnitne kvadrate so spenjali z železnimi zakovicami in nekakšnimi zapahi.

Sledovi kulture starih Inkov kažejo, da je ljudstvo Inkov poznalo tudi tehniko trdnjavske gradnje. Skoro v vseh mestih stoji še danes ostanki stolpov, ki so morali segati precej visoko proti nebu. Kulturni zgodovinarji sodijo, da so ti stolpi imeli poleg drugega še ta pomen, da so duhovniki Inkov, ki so bili obenem astronomi lahko opazovali zvezde na nebu. In-

ki so imeli leto razdeljeno na 12 mesecev ter so računali čas po vzoru drugih starih ljudstev po mesečnih dobah. 11 dni razlike pri koncu zadnjega meseca in pred potekom sončnega leta so izpolnili z velikimi svečanostmi.

Der letzte König der Inkas Atahualpa
Zadnji kralj Inkov Atahualpa

Danes se ne vemo, če je predzgodovinsko ljudstvo Inkov imelo kakšne socialne ustanove. Znano je le, da so od vsakega delavca zahtevali uspehe, odgovarjajoče njegovemu znanju in njegovim letom. Za stare in bolehe ljudi je skrbela občina. Ljudstvo kot množica je moralo delati izključno za državo. Pri tem pa je bilo vsakomur na prosti dano, da je eno četrtino delovnega časa porabil za svoje potrebe.

2500 stoletnikov

V Stockholmu so sestavili statistiko človeštva po starostni dobi. Iz podatkov je razvidno, da je trenutno 2500 ljudi na svetu, ki so že obhajali svoj stoti rojstni dan. Med posameznimi državami ima odstotno največ stoletnikov Bolgarija, kjer odpade na milijon prebivalcev 228 stoletnikov. Na drugem mestu stoji Brazilija in Kolumbija, potem pa sledita Švedska in Danska. V srednjeevropskih deželah prideta povprečno dva stoletnika na milijon prebivalcev. V drugih deželah je razmerje še nižje.

Vroč kavo je pil in umrl

V trenutku, ko ni bil nadzorovan, je pol-drogletni otroček iz Viersena ob Renu popil čašico vroče kave. Pri tem je dobil tako hude notranje opekline, da je še isti noč umrl.

Dvaindvajset članov družine nepismenih

»News Chronicle« poroča o neki sodni razpravi v New Yorku, kjer je prišlo na dan, da izmed 22 članske družine Johna Hunterja nihče ne zna pisati ali čitati. Niti eden izmed članov družine ni hodil v šolo. Stvar je prišla v javnost, ko je 17 letni sin v nedi prijavil navedel napačno starost, ker prave ni vedel.

»Hočem napisati stvar, ki bi jo sam z zanimanjem dvakrat prebral... Premišljevali mišli, ki so bile samo takrat, ko si pisal, in jih ni bilo prej ne kdaj pozneje več. Hočem dati vse sile v ustvarjanje in potem se iz njega čez mnoga leta zopet spoznati, to je moja velika želja...«

Simčičev roman se dogaja po letu 1941 v Ljubljani, vendar je čas naznančen s komaj vidnimi potezami; nič ne čuti, kakšne velike stvari se dogajajo v svetu. Za zabrisanc časovnega okvira se je morda zela potrebna v času, ko je nastalo »Prebujenje«; nemara celo še povečuje vidnost duševnega mikrokosmosa tih mladih ljudi. Na splošno — z epičnega stališča — pa moti, ker vse »ozadje« izgina v nekaki megli in si mora bralec sam nisliti obrise dejanskih razmer tega časa. V delu je precej ljubljanskega krajevnega kolorita; med njegova psihološka mesta se vpletajo zmerno lirčni razpoloženski motivi z Gradu, Triglavi in Rožnikom. Posebno žive so strani o božjih počitnicah na Dolenskem. Prav na takih nadrobnostih otpomaj avtorjevo priredno žilico, ki za trdno in trajno romancovo stavbo, še nima dobro premišljenega, izkustveno dognanega tlorisa, da bi povsod enakomerno stala.

Simčičev slog je že ožak samosvoj, tu in tam še nekoliko paprnat, na splošno pa živ in prepričevalen s svojo notranjo silo; vsekako znatno presega raven začetniškega tipanja. Pisatelj ljubi prijetne okrete, rad nasipje med filozofske premišljevanja nekoliko humorja in nevsiljive ironije. Skratka, za vsoto to v spoštljivem smislu izpovedno knjigo, ki opozarja na težnje novega rodu čutno mlado, vendar še resno pisateljsko osebnost. In vse delo prepleta jasen odziv našemu času: je to ooba, ko se — kakor pravi Dušan — kleejo ljudje, zato »Dleta v dlan!« Doba ko Milani žal umirajo, toda Dušan najde svoje pot k pozitivnemu delu, a Jožet: k materi in zemlji.

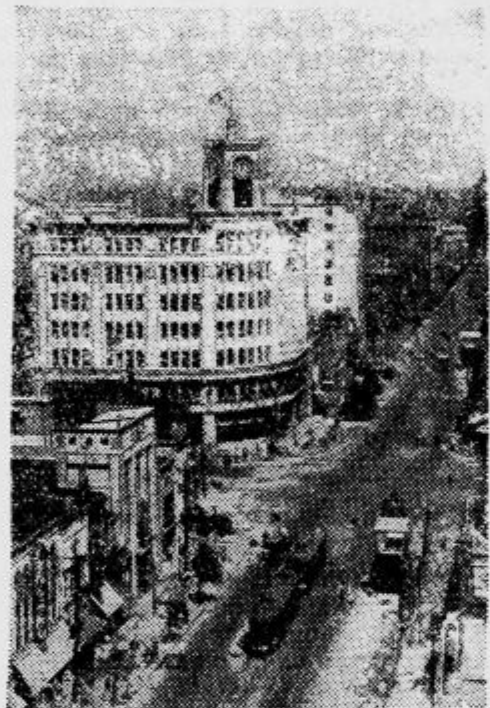
Veliki Tokio

S posebno odredbo japonske vlade je bilo predloženo mesto Tokio za Veliki Tokio. S to odredbo se je obseg mesta zelo povečal, obenem pa se je pomnožilo tudi število tokijskega prebivalstva. Kakor so prebivalci Berlina in Rima ponosni na to, da žive v prestolnem mestu, kakor podobni ponos navdaja tudi prebivalci drugih glavnih mest, tako so prebivalci Tokia navse ponosni, da živijo v mestu, ki je z najnovejšo odredbo japonske vlade postalo največje mesto na svetu. Tokio je zanje največje mesto na zemlji, mesto s slavno zgodovino, čeprav je bilo prej samo odlično gošpodarsko središče Japonske.

Z restavracijo japonskega cesarstva v jeseni leta 1868, je bila naselbina Jedo prekrščena v Tokio, kar pomeni toliko kakor Vzhoano mesto. Obenem se je v Tokiu naselili japonski cesarski dvor, s čimer je Tokio postalo središče velikega cesarstva. Japonska se je v nekaj desetletjih povzpela med vodilne velesile na svetu, zato si je tudi morala izbrati za novo središče mesto, ki je vredno in dostojno njene velike vloge.

Ze pred petdesetimi leti so Japonci napravili načrt za svojo metropolo. In že takrat je padla izbira na Tokio, o katerem val pravijo, da bo posebno po sedanjih vojni postalo središče japonskega imperija. Praktične ozire, ki so bili odločilni pa povzdigi Tokia v Veliki Tokio, so narekovali upravni razlogi. Po sedanjem upravnem sistemu je bilo mesto Tokio del prefekture Tokio. Mesto je zajemalo po svoji površini le 26%, po prebivalstvu pa

92% prebivalcev, ki so spadal pod to prefekturo ter so šteli 7,4 milijona ljudi. Ker pa je mesto prispelo 97% vseh davkov, je postalo to dejstvo tako odločilne važnosti, da je bilo treba podvzeti neke reorganizacijske ukrepe.

Ansicht einer Gasse in Tokio
Pogled na tokijsko ulico

Temelj naprednega kmetijstva — apno

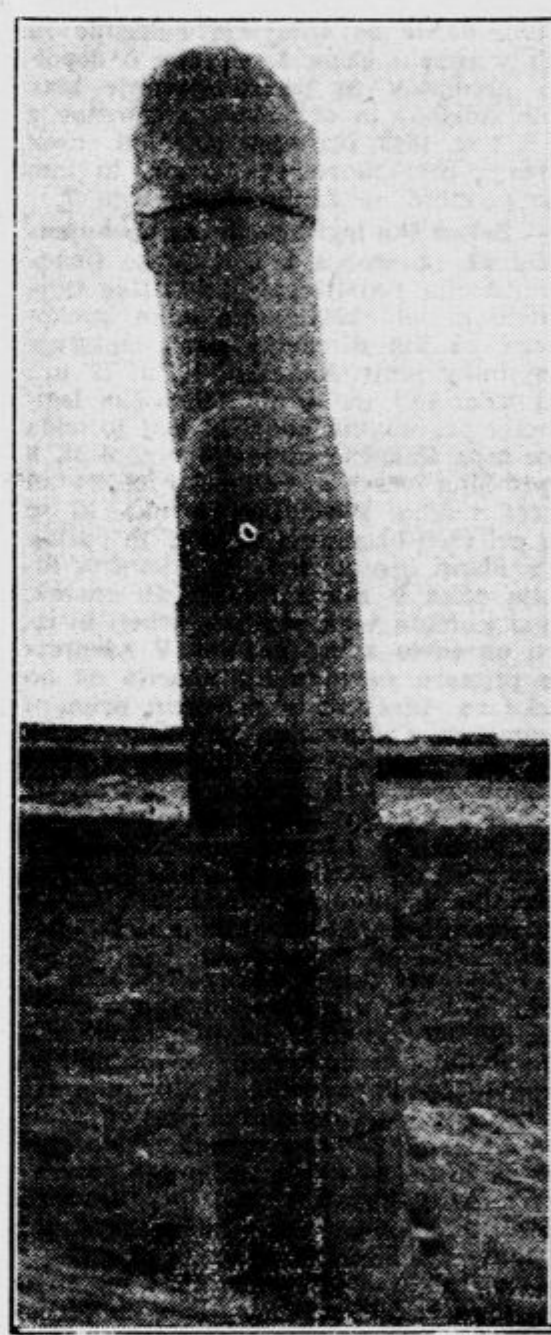
Ze davno je znano dejstvo, da se z apnom da, izboljšati slaba zemlja in prav tako je znano, da so velike, prej nerodovitne površine v Nemčiji ravno s pomočjo apna dvignili na višino zelo rodovitnih tal.

Tudi naša zemljišča po večini ne vsebujejo zadostne količine apna, zato se zdaj nudi prilika, da ga s pametjo in pridom pridobimo, kjer je treba. Za mnoga umetna gnojila je velika stiska, apno pa se mogoče tu in tam le še dobi in s pridom uporabi.

Na poljih, ki vsebujejo premajhno količino apna, je skoro popolnoma izključeno racionalno kmetovanje. Rastlinstvo, ki nima zadostne količine apna na razpolago, slabo uspeva, kilavo rase in naposled celo propade. Apno namreč ne deluje samo kot hranilo, temveč vpliva povoljno v raznih smereh. Njegova svojstva so deloma kemične, deloma fizikalne deloma pa tudi biološke narave.

Brez apna ne more živeti in uspevati nobena rastlina. Apno je rastlini poglavitno potrebno za razvoj stebila in listja. Seveda nimajo vse rastline enake potrebe po apnu. Največ apna izsrkajo iz tal detelje in druge metuljnice, n. pr. grah, bob itd. Kjer je v zemlji manj nego 0,1% apna, ne uspevajo nobene vrste detelje. Čim bolj je zemlja prhka in čim bolj jo izpirajo padavine med letom, tem bolj izginja iz takšne zemlje apno, o čemur pričajo posebno primeri na primorskem Krasu.

Kemično delovanje apna je zelo raznovrstno. Apno pospešuje raztrvanje organskih tvarin v zemlji odnosno povzroča, da se humusna zemlja hitro razkraja v ogljikovo kislino, amonijak itd. Poleg tega pa tudi deluje na netopljive mineralne tvarine v zemlji, posebno na kalijeve

Kulturdenkmal der Inkas
Kulturni spomenik Inkov

neh tem trdnje vklene v življenjski krog te trojice študentov, ki so najprej skupaj v nekem konvitu, nato pa v skromnem d'jakem stanovanju, kakor jih je tolko na ljubljanski periferiji. Umljivo je, da ti trije gimnazijci ne doživljajo nekakšnih velikih reči in da se roman njihovih usod, zajetih v okvir ne celega leta, ne more razbohotiti v epopejo ali dobi »napetost«, ki bi dražilo zgrabla povprečnega bralca. Če bi hoteli strniti vse njihove vzore in boje v omrežnate »imenovalce kakor da je nastavljal pisatelj v naslov svoje knjige, bi mogli reči: Dozorevanje Prebujenja in dozorevanje je obalna sila ne le njihovega telesa, marveč predvsem njihove duše. Dozorevanje s svojo prebudo redno liubeno in do grude za to, da se ne odstopi smrti vme k zemlji in v nekakšnem navadnem življenjskem akoritu celo simfonijo. Roman je Leonar: Dušan dozori iz strastnega bralca od d'lela po živem leksikonu v smerenena premišljevalca, ki se mu počasi znan nuna omejenost življenja in sice z večjo skromnostjo poti k sebi in svoji misli. Pisatelj namreč klav: mehtli malec sentimentalni od boleznj razkani Milana pa dozori za večnost.

Kaj nam pove ta roman o prebujanju mladih ljudi? V Jožetu, Dušanu in Milanu vidimo trojico mladeničev, katerih vsak se po svoje odziva vplivom istega okolja in uveljavlja z boleznimi konflikti: primarni notranji nagnih svoje dozorevalce individualnosti. Pri Jožetu je to predvsem nagnjeva rubusna kmečka narava, ki ji je mestno življenje samo od okolnosti vsiljena prehodna oblika. Pri Dušanu nas zanima njegova intelektualistična narava, ki doživlja tudi umetniško, vendar se predvsem bori za smisel življenja; v mučnem duševnih krčih — izbran in zgodaj oslbelih oč — prehaja iz mladostništva k zgodnji zrelosti, h kritičnim pogledom nase in na obda lajajo: ga svet. Sledimo da je študent-pisatelj Jui Dušanu dal avtor največ avtorovskih potez Dušan je zmog te trojice najbolj de

javen: predstavlja intelekt in akcijo, kakor predstavlja Jože praktičnost in zdravo človeško etiko ob nekem pasivnem odnosu do okolja, ki mu ne prija, Milan pa romantično usiveness in sanjarstvo. — Milan je nemara izumel te trojice najbolj umetniška natura, četudi ne čuti stvarjalne potrebe; celo njegovo bolezen in tragično smrt spremlja: podatni muzikalni toni, ki dajejo tudi sicer prevladujoč značaj vsej njegovi krhki: bolesteri pojavi. Zakaj umetnost je n ostala bolj sanja kakor pa pozavestnega boj za življenjsko problematiko. Pri vsaj trojici teh študentov imajo pomembno vlogo spomeni na mladost: pri Dušanu in Milanu tudi čustveno vračanje v kraje, kamor se stvarno ne moreta vrniti, duševna srečanja s stari, ki so jih valovi časa vrgli daleč z njihove normalne življenjske poti. Sta kakor prizgodi odtrgana lista, ki se sanjata o rodnem drevesu iz Milanovh blodnih sanj zaznavamo hude občutja, ki se sprajajo v strahu in v lahno zasteti melanholiji. Vso trojico, mučijo gnotne težave, stradanje, konflikt z okoljem, negotova prihodnost. Milana pa vedno bolj gloda črv brlcini. Njih erotično življenje je orisano z zelo rahlimi, skrajaj sramotljivimi potezami in očiščena bolj v ozadiju, kar je v teh letih že mani verjetno. Njih mo drovanja, razgovor o literaturi, umetnosti, kritiki kažejo naštanoost, a tudi težnjo po duševni samostojnosti. Dušan sanja o velikem psihološkem romanu. »Drugo se mi zd: vse že preživelo. Roman kjer bom rezal duše, da bodo trepetale od božesti. Seetral jih bom n d'lebi do atomov. Moj Bog! Kaj pride ura? Bojnost se je in io s hrepenejem ekakam.« Za slojstven, doživljajski razpletanjem psihologije mladostnikov, kakor odlikuje Simčičev roman čutno porzku ustvaritve romana te vrste. Pisatelj res n' dosege! skrajno postavljene cilja vendar je zajema iz globljega, kakor bi mogel preokvar pri tako mladem pisatelju. Na str. 254 razvija na Dušanova usta nekakš teorijo svojega literarnega dela.

Simčičev slog je že ožak samosvoj, tu in tam še nekoliko paprnat, na splošno pa živ in prepričevalen s svojo notranjo silo; vsekako znatno presega raven začetniškega tipanja. Pisatelj ljubi prijetne okrete, rad nasipje med filozofske premišljevanja nekoliko humorja in nevsiljive ironije. Skratka, za vsoto to v spoštljivem smislu izpovedno knjigo, ki opozarja na težnje novega rodu čutno mlado, vendar še resno pisateljsko osebnost. In vse delo prepleta jasen odziv našemu času: je to ooba, ko se — kakor pravi Dušan — kleejo ljudje, zato »Dleta v dlan!« Doba ko Milani žal umirajo, toda Dušan najde svoje pot k pozitivnemu delu, a Jožet: k materi in zemlji.

KULTURNI PREGLED

Simčičevo „Prebujenje“

Kakor lani »Goričane« Stanka Kocipra je letos Zorka Simčiča roman iz dijaškega življenja »Prebujenje« (Nova založba, strani 350) malone dogodek v slovenski slovnici kroniki. Pri obeh pisateljih je značilno, da sta oba objavila se povsem mlada — Simčič je spisal svoj roman leta 1942 kot abiturient — večji epini skladbi, ki kažeja najpovprečno literarno nadarjenost in upravičeno živo pozornost prijateljev slovenskega slovesstva. Res je, da se v današnji piči izvirni produkciji: tembolj čuti značilnost takih novih pojavov, kakor so Kocipra, Simčič in navsezadnje tudi Gelé Jontesova. Pri Simčiču se posebej opaža dejstvo, da je skoraj brez literarne preteklosti, če izvajamo tistih nekaj humoresk, kar jih je priložnostno objavil v listih. In vendar je spisal obseben roman, zgrajen na nekaterih originalno zajetih psiholoških opazovanjih in poln več kot samo dokumentarnih pogledov v življenje slovenskih študentov srednjega najvažnejših razdobji svetovne zgodovine. Pri vsem tem je delo spisano v stilu, ki bi začel voliti tudi ob mnogo večji »pateijski« zkučenosti, kakor je ima pisec »Prebujenja«. Kadar mlad pisatelj pošlje v svet epičnega prvenca take vrste, kakor je Simčičev roman, se smemo po pravici nadejati, da bo njegovo poznejše delo resnično in trajno obogatilo slovensko pripovedno prozo. Za takimi jutri prihaja pogosto lep in rodovitni dan.

»Prebujenje« je razdeljeno v tri dele, ki jih označujejo Župančičevi stih: Časovno se dogaja v okviru enega samega šolskega leta in kaže ne celih leto am dijaškega življenja. Simčič si spisal generacijskega romana, ki bi skušal kar moč na široko tipizirati razvoj in usodo doraščajočih mladostnikov in jih tesno vključiti v njihovo okolje in dobo. Izbral si je

trojico srednješolcev in orisal bolj s psihološko-opisno kakor z izrazito narativno metodo njih duševni razvoj in usodna razpotja, kakor jih prinaša leto dni takega življenja. Pred meseci smo dobili v izdaji Dobre knjige roman o študentkah (Alba de Cespedes, Nazaj ni poti), ki kaže kaj mislim z razto narativno, pripovedno metodo Simčičevo pripovedovanje je stilno povsem drugačno: pozna se mu dedičina ekspresionizma in Cankarjeve lirčne proze. Mogli bi reči, da je »Prebujenje« neke vrste literarna studija o treh mladih ljudeh, študentih Jožetu, Dušanu in Milanu. Res da se pojavljajo v njem tudi drugi študenti in študentke, tako zlasti Zelenko in njegova sestra Marijana, pravnik Cvetko g'mnazijka Sabinka in še nekateri značilni tovarši iz razreda te trojice: pisateljevo zanimanje za nje pa leži neke na obodu, njih usoda se v nicherem ne dovrši tako, kakor se pred nami v nekem smislu dovršuje usoda trojice. Prava ta, kar le mogoče enakomerna in široka osvetlitev vseh oseb romana z žarometom pisateljeve kreativne fantazije je poleg epične konstrukcije poglavitna značilnost romana v klasičnem pomenu besede. Simčič je včas preimakil luč svojega »žaromet« na nekatero poststranske pojave, tako na primer na preteklost in nemirno nrv Jožetove matere na družinsko življenje v hiši soonega svetnika v rhl duševni svet ganljivo opisane pohablenke Rože, pri čemer je zlasti Jožetova mati s svojo usodo nekam prilepljena na tekoči trak pisateljevega pripovedovanja. T poststranski pojavi vnašajo v svet Simčičevega romana nekoliko prijetne spremembe, vendar jih je premalo, da bi dali njegovi kompozicijski tisti širok tok, kakor ga imajo mojstrska dela starihli romanopiscev. Pisatelj nas na nadaljnjih stra-

